

Brüssel, 17.9.2025
COM(2025) 510 final

2025/0286 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

**millega antakse liikmesriikidele luba allkirjastada Euroopa Liidu huvides
kriminaalasjades vastastikuse abistamise Euroopa konventsiooni kolmas lisaprotokoll**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Ettepaneku eesmärgid

Käesolev ettepanek käsitleb Euroopa Liidu Nõukogu (edaspidi „nõukogu“) otsust, millega antakse liidu liikmesriikidele (edaspidi „liikmesriigid“) luba allkirjastada liidu huvides kriminaalasjades vastastikuse abistamise Euroopa konventsiooni kolmas lisaprotokoll (edaspidi „protokoll“)⁽¹⁾. Protokoll eesmärk on tugevdada riikide suutlikkust reageerida kuritegevusele tulemuslikult ning parandada ja täiendada sel eesmärgil kriminaalasjades vastastikuse abistamise 1959. aasta Euroopa konventsioonis (edaspidi „1959. aasta konventsioon“) ja selle esimeses kahes lisaprotokollis sätestatud vastastikuse abistamise menetlusi.

Komisjon esitab ka ettepaneku nõukogu otsuse kohta, millega antakse liikmesriikidele luba protokoll Euroopa Liidu huvides ratifitseerida.

Konventsioon koostati 1959. aastal ja see jõustus 1962. aastal. Sellest ajast saadik on kuritegevus muutunud üha rahvusvahelisemaks ning õiguskaitse- ja õigusasutused on selle tõrjumisel silmitsi mitmesuguste keerukate probleemidega. Sellised kuriteod nagu uimastikaubandus, terrorism, küberkuritegevus ja rahapesu on sageli seotud erinevates riikides asuvate kurjategijate, tunnistajate ja tõenditega. Seetõttu on rahvusvaheline koostöö kriminaalasjades oluline ning peaks ka olema võimalikult kiire, tulemuslik ja tõhus. Liikmesriigid teevad kriminaalasjades omavahel tihedat koostööd, kuid nad peavad tulemuslikult suhtlema ka kolmandate riikidega, et tegeleda riikidevaheliste ohtudega.

Selle koostöö aluseks on vastastikuse abi mehhanismid, sest neile tuginedes on õigus- ja õiguskaitseasutustel võimalik taotleda ja esitada tõendeid, teha menetlustoiminguid ja toetada riigipiire ületavaid uurimisi raamistikus, milles austatakse riikide suveräänsust ja õiguslikke tagatisi.

Protokollis võetakse arvesse kuritegevuse muutuvat olemust, inimeste piiriülest liikumist ja uusi tehnoloogilisi arengusuundumusi. Sellega ajakohastatakse kehtivaid vastastikuse abi sätteid ning parandatakse seeläbi õigus- ja õiguskaitsealast koostööd. Peamised uuendused on järgmised: – kehtestatakse ühised koostööreeglid, mis käsitlevad i) tehniliste salvestusseadmete kasutamist teise protokolliosalise territooriumil ja ii) sidevahendite pealtkuulamist; – lisatakse olukordi, mille esinemisel võib taotleda ülekuulamise läbiviimist videokonverentsi teel; – prioriseeritakse elektrooniliste sidekanalite kasutamist pädevate asutuste vahel; – kehtestatakse vastastikuse abi taotluste õigeaegse täitmisega seotud kohustused ning – ajakohastatakse 1959. aasta konventsiooni või mõne selle protokoll alusel esitatud taotluse täitmise tulemusena ühelt osaliselt teisele edastatavate isikuandmete kaitse sätteid.

Taust

1959. aasta konventsiooni eesmärk on parandada osalisriikide suutlikkust reageerida tulemuslikult kuritegevusele ning kehtestada ühiseeskirjad, mis käsitlevad rahvusvahelist koostööd kriminaalasjades, eelkõige vastastikuse abi valdkonnas. 1959. aasta konventsioon on rahvusvahelise kriminaalõiguslase koostöö alusdokumendina laialdaselt tunnustatud ja

⁽¹⁾ Protokoll tekst lisatakse ettepanekule nõukogu otsuse kohta, millega antakse liikmesriikidele luba protokoll liidu huvides ratifitseerida.

sellega on ühinenud nii Euroopa Nõukogu liikmed kui ka mitteliikmed. See kõik näitab, et konventsioon on oluline nii piirkondlikult kui ka üleilmselt.

1959. aasta konventsioon on jätkuvalt peamine õiguslik alus, millega on reguleeritud liikmesriikide ja kolmandate riikide vaheline vastastikuse abi andmine kriminaalasjades, eelkõige olukordades, kus spetsiifilisemaid kahepoolseid või piirkondlikke lepinguid ei ole. Kuigi 1959. aasta konventsiooni asemel kohaldatakse liikmesriikide vahel suures osas liidu õigust, kohaldatakse konventsiooni siiski piiratud ulatuses olukordades, kus vastavad liidu sätted puuduvad. Nii on tagatud järjepidevus ja õiguskindlus piiriüleses koostöös.

1959. aasta konventsiooni on täiendatud kahe lisaprotokolliga: 1978. aastal alla kirjutatud ja 1982. aastal jõustunud lisaprotokoll ning 2001. aastal alla kirjutatud ja 2004. aastal jõustunud teise lisaprotokolliga. 1959. aasta konventsiooniga saavad ühineda Euroopa Nõukogu liikmesriigid ja kutse alusel ka muud riigid. Praeguseks on 1959. aasta konventsioonil 50 osalisriiki, sealhulgas kõik 27 ELi liikmesriiki. Lisaprotokolliga on ühinenud 42 riiki, sealhulgas kõik 27 ELi liikmesriiki, ning teise lisaprotokolliga 42 riiki, sealhulgas 26 ELi liikmesriiki. 1959. aasta konventsiooniga ei ole ette nähtud, et Euroopa Liit võiks sellega ühineda.

Vajadust ajakohastada 1959. aasta konventsiooni ja selle teist lisaprotokollit on tunnustatud ning seepärast lisati uut protokollit puudutav ettepanek, sellisena nagu Euroopa Nõukogu ministrite komitee on selle heaks kiitnud, kriminaalasjades tehtavat koostööd käsitlevate Euroopa konventsioonide toimimisega tegeleva Euroopa Nõukogu eksperdikomitee (PC-OC, edaspidi „eksperdikomitee“) 2022.–2025. aasta volitustesse. Ajakohastust oli eelkõige vaja selleks, et võtta arvesse viimastel aastatel vastastikuse abistamise tavades toimunud kiireid muutusi, sealhulgas videokonverentside ja muude tehnoloogiliste vahendite suuremat kasutamist, eelkõige COVID-19 pandeemia ajal. Lisaks oli vaja kõrvaldada teatavad praktikute tuvastatud puudused.

Erinevate delegatsioonide ettepanekute põhjal koostas eksperdikomitee uue protokollit. Liikmesriigid osalesid protokollit üle peetavatel läbirääkimistel. Eksperdikomitee vormistas protokollit lõplikult oma 86. istungil (12.–14. november 2024) ja Euroopa Nõukogu ministrite komitee võttis selle vastu 4. juunil 2025. Protokoll on kavas allakirjutamiseks avada 18.–19. septembril 2025.

Ettepaneku põhjused

Protokoll jõustub siis, kui kolm allakirjutanut on protokollit artikli 10 kohaselt väljendanud nõusolekut end sellega siduda. Protokollit allakirjutamise tseremoonia on planeeritud 18.–19. septembriks 2025.

Protokollit kiire jõustumine on liidu huvides mitmel põhjusel.

Esiteks tagatakse protokolliga, et õigus- ja muudel pädevatel asutustel on paremad võimalused taotleda ja esitada tõendeid ning taotleda ja pakkuda muud abi, mis on kriminaaluurimisteks vajalik. Kehtivate vastastikuse abi menetluste lihtsustamise ja kiirendamise kaudu tugevdab protokoll riikide suutlikkust reageerida piiriülestele ohtudele. Protokoll täiendab algset konventsiooni ja selle kahte esimest protokollit, kohandades neid praeguste väljakutsetega.

Teiseks tagatakse protokolliga, et tõendite hankimine ja muu abi andmine toimub viisil, mis võimaldab liikmesriikidel austada põhiõigusi, sh kriminaalmenetlusõigusi, õigust privaatsusele ja õigust isikuandmete kaitsele. Kui rahvusvaheliselt puuduvad selged reeglid näiteks tehniliste salvestusseadmete kasutamise kohta, võib olla eriti keeruline tagada, et toimivates tavades peetakse kinni õiguskindlusest, põhiõiguste austamisest ja kahtlustatavate isikute menetluslikest tagatistest kriminaaluurimises.

Kolmandaks on protokoll kooskõlas liidu eesmärkidega, mis on sätestatud ELi 2025. aasta Euroopa sisejulgeoleku strateegias ProtectEU⁽²⁾ ja mille eesmärk on tugevdada kontrolli raske ja organiseeritud kuritegevuse üle sel teel, et tugevdatakse õigusalaast koostööd ja antakse ELi kriminaalõigussüsteemidele tulemuslikud vahendid, mille abil tegeleda tekkivate ohtudega. Strateegia täiendab olemasolevaid ELi ja rahvusvahelisi vahendeid, mille osalised EL ja/või selle liikmesriigid on, ning aitab seega kaasa ELi võitlusele piiriülese kuritegevuse vastu.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Kehtiv liidu õigusraamistik hõlmab kriminaalasjades tehtavat õigusalaast koostööd käsitlevaid vahendeid, mille hulka kuuluvad eelkõige direktiiv 2014/41/EL, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades, ja 2000. aasta konventsioon, mille nõukogu on koostanud Euroopa Liidu lepingu artikli 34 alusel Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise vastastikuse õigusabi kohta kriminaalasjades, ning kõnealuse konventsiooni 2001. aasta protokoll. Viimati nimetatud konventsioon ja 2001. aasta protokoll kehtivad endiselt suhetes liikmesriikidega, kelle suhtes direktiiv 2014/41/EL ei ole siduv. Lisaks on määruses (EL) 2023/2844 (digitaliseerimismäärus) ja direktiivis (EL) 2023/2843 (digitaliseerimisdirektiiv) sätestatud ühtne õigusraamistik, mis käsitleb elektroonilise side kasutamist pädevate asutuste vahel kriminaalasjades tehtava õigusalaase koostöö menetlustes, sealhulgas direktiivi 2014/41/EL kohastes menetlustes. Kehtiv Euroopa Liidu õigusraamistik hõlmab ka nõukogu raamotsust 2009/315/JSK, mis käsitleb karistusregistrите andmete vahetamise liikmesriikidevahelist korraldust ja andmete sisu, ning määrust (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri (edaspidi „EPPO“) asutamisel. Tõhustatud koostöös osalevad liikmesriigid peaksid tagama, et EPPO saab talle määruse (EL) 2017/1939 artiklitega 22, 23 ja 25 antud pädevuste teostamisel teha protokollil alusel koostööd samal moel kui nende liikmesriikide riigisisised prokurörid. Need õigusaktid ja kokkulepped puudutavad eelkõige protokollil artikleid 1, 2, 3, 4, 5, 6 ja 7.

Lisaks on liit võtnud vastu mitu direktiivi, millega tugevdatakse kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute menetlusõigusi, nimelt direktiivid 2010/64/EL, 2012/13/EL, 2013/48/EL, (EL) 2016/343, (EL) 2016/800 ja (EL) 2016/1919. Need õigusaktid puudutavad eelkõige protokollil artikleid 2, 3 ja 4. Üks konkreetne kaitsemeetmete kogum puudutab isikuandmete kaitset, mis on ELi aluslepingutest ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartast tulenev põhiõigus. Isikuandmeid võib töödelda ainult kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus) ja direktiiviga (EL) 2016/680 (õiguskaitse direktiiv). Igaühe õigus era- ja perekonnaelu, kodu ja edastatavate sõnumite saladuse austamisele on põhiõigus, mille oluline element on isiku sõnumite privaatsuse austamine. Elektroonilise side andmeid võib töödelda ainult kooskõlas direktiiviga 2002/58/EÜ (e-privaatsuse direktiiv). Need õigusaktid puudutavad eelkõige protokollil artiklit 7.

Kolmandate riikidega on liit sõlminud mitmeid lepinguid. Nende hulka kuuluvad vastastikuse õigusabi lepingud, mille Euroopa Liit on sõlminud Ameerika Ühendriikide, Jaapani, Norra ja Islandiga, ning liidu ja Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping. Kaubandus- ja koostöölepinguga luuakse vastastikuse abi raamistik, mis täiendab 1959. aasta konventsiooni ja selle kahte esimest lisaprotokollil.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Protokoll ei mõjuta muid liidu poliitikavaldkondi.

⁽²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa sisejulgeoleku strateegia ProtectEU“ (COM(2025) 148 (final)).

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 218 lõikes 5 on sätestatud, et kui kavandatud leping ei ole seotud eranditult või peamiselt ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, esitab komisjon nõukogule ettepaneku. Nõukogu võtab vastu otsuse, millega antakse luba leping allkirjastada.

Materiaalõiguslik alus sõltub ennekõike kavandatava õigusakti eesmärgist ja sisust. Ettepanekul on kaks peamist eesmärki ja komponenti: i) hõlbustada õigus- või muude pädevate asutuste vahelist koostööd kriminaalmenetlustes ja ii) kaitsta isikuandmeid sellise koostöö raames. Seega on materiaalõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 82 lõige 1 ja artikli 16 lõige 2.

• Liidu pädevus

Protokollis sätestatakse normid vastastikuse õigusabi kohta kriminaalasjades. See kuulub põhimõtteliselt ELi toimimise lepingu artikli 4 lõike 2 punkti j kohaselt liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse. Lisaks sätestatakse protokollis isikuandmete kaitse normid.

ELi toimimise lepingu artikli 3 lõike 2 kohaselt kuulub liidu ainupädevusse „rahvusvahelise lepingu sõlmimine, ... kui selle sõlmimine võib mõjutada ühiseeskirju või muuta nende reguleerimisala.“ Protokollis teatavad osad, eelkõige isikuandmete kaitse normid, kuuluvad valdkonda, mis on suures osas hõlmatud sisenormidega, mida need osad võivad mõjutada või mille kohaldamisala need võivad muuta.

Seega kuulub protokoll liidu välisainupädevusse. Seega võivad liikmesriigid allkirjastada protokollis liidu huvides ELi toimimise lepingu artikli 16 lõike 2, artikli 82 lõike 1 ja artikli 218 lõike 5 alusel.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Ei kohaldata.

• Proportsionaalsus

Selle ettepanekuga seotud liidu eesmäärke, mis on esitatud eespool osas „Ettepaneku põhjused“, on võimalik saavutada ainult juhul, kui sõlmitakse siduv rahvusvaheline leping, millega tagatakse vajalikud koostöömeetmed ning põhiõiguste asjakohane kaitse. Protokolliga see eesmärk saavutatakse. Samuti on tõhusam ühineda sellise mitmepoolse lepinguga nagu kõnealune protokoll, kui alustada läbirääkimisi individuaalsete ELi mittekuuluvate riikidega kahepoolisel tasandil. Protokollis sätestatud piirduvad sellega, mis on vajalik selle põhieesmärkide saavutamiseks. Nendega saavutatakse õiglane tasakaal tulemusliku õiguslase koostöö tagamise vajaduse ja protokolliga hõlmatud meetmetest puudutatud isikute põhiõiguste kaitse vahel.

• Vahendi valik

Käesolev nõukogu otsuse ettepanek esitatakse kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 5, millega nähakse ette, et nõukogu võtab vastu otsuse, millega antakse liikmesriikidele luba leping liidu huvides allkirjastada. Käesolevas ettepanekus esitatud eesmärgi saavutamiseks ei ole võimalik kasutada muud õiguslikku vahendit.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Ei kohaldata

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Ei kohaldata

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Ei kohaldata

- **Mõju hindamine**

Asjakohane mõju on esitatud käesolevas seletuskirjas.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ei kohaldata

- **Põhiõigused**

Protokolliga nähakse ette kaitsemeetmed, mis võimaldavad ELi liikmesriikidel täita rahvusvahelisest, ELi ja riigisisest õigusest tulenevaid inimõigustealaseid kohustusi. Need kaitsemeetmed takistavad ka osalisriikidel seda protokolliga kuritarvitamast, et panna toime inimõiguste rikkumisi või need seadustada.

Protokollis käsitletakse kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö meetmeid, täpsemalt järgmisi: i) vastastikuse abistamise menetlused; ii) tehniliste salvestusseadmete kasutamisest teavitamise kord edasilükkamatutes olukordades ning iii) sidevahendite pealtkuulamisest teavitamise kord, kui see toimub teise osalise territooriumil ilma selle osalise tehnilise abita. Sellised menetlused mõjutavad tõenäoliselt põhiõigusi, nagu õigust õiglasele kohtulikule arutamisele, õigust eraelu puutumatusele ja õigust isikuandmete kaitsele. Protokollis järgitakse õigustel põhinevat lähenemisviisi ning sätestatakse tingimused ja kaitsemeetmed kooskõlas rahvusvaheliste inimõiguste dokumentidega, sh Euroopa Nõukogu 1950. aasta inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga. Eelkõige sisaldab protokoll isikuandmete kaitse erinorme. Protokolliga nähakse ette alus, millele tuginedes osalised saavad vajaduse korral teha teatavaid reservatsioone või esitada deklaratsioone või teateid. See sisaldab ka täiendavaid võimalusi keelduda vastastikuse abi taotluse või teate puhul koostööst konkreetsetes olukordades. Lisaks on selle alusel võimalik piirata teavitamiskorra kasutamist teatavate kuritegudega või keelata andmete kogumine kodudes ja kohtades, mis ei ole ette nähtud avalikuks kasutamiseks.

4. MÕJU EELARVELE

Mõju liidu eelarvele puudub. Liikmesriikidel võivad tekkida protokolliga rakendamisel ühekordsed kulud ja liikmesriikide ametiasutuste kulud võivad rahvusvahelise koostöö taotluste arvu eeldatava suurenemise tõttu mõõdukalt suureneda.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Rakenduskava ei ole. Seda seepärast, et liikmesriikidel tuleb hakata protokolliga pärast selle allakirjutamist ja ratifitseerimist rakendama.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Protokolli artiklis 1 käsitletakse sidekanaleid, mida tuleb kasutada vastastikuse abi taotluste puhul, omaalgatuslikus teabeedastuses, karistusregistritest teabe taotlemisel ning süüdimõistvatest kohtuotsustest ja meetmetest koopiote saamise taotlemisel ning menetlusega seotud teabe edastamisel. Sellega asendatakse 1959. aasta konventsiooni artikkel 15, mida on muudetud teise lisaprotokolli artikliga 4, ning 1959. aasta konventsiooni artikli 21 lõige 1. Artiklis 1 nimetatakse eelistatud meetodina turvalisi elektroonilisi sidevahendeid. Lisaks täpsustatakse selles sättes pädevate asutuste ringi, kes võivad esitada konkreetseid taotlusi sõltuvalt sellest, mis teemaga on tegemist.

Protokolli artiklis 2 käsitletakse videokonverentsi teel toimuvaid ülekuulamisi ja sellega asendatakse teise lisaprotokolli artikkel 9. See artikkel kajastab COVID-19 pandeemia ajal tavades toimunud muutusi ja pakub suuremat paindlikkust viia ülekuulamine asjakohasel juhul läbi videokonverentsi teel. Artiklis sätestatakse menetlus, et taotleda tunnistaja või eksperdi ülekuulamist videokonverentsi teel vastavalt selles artiklis sätestatud normidele, millega kehtestatakse ka vajalikud kaitsemeetmed. Taotluse saanud osalisriik on kohustatud nõustuma korraldama ülekuulamise videokonverentsi teel, kui videokonverentsi korraldamine ei ole vastuolus tema õiguse põhiprintsiipidega ning kui tal on selliseks ülekuulamiseks tehnilised võimalused. Osalisriigid võivad omal äranägemisel hõlbustada süüdistatavate või kahtlustatavate isikute ülekuulamist videokonverentsi teel, kuid üksnes pädevate õigusasutuste ja asjaomase isiku nõusolekul kooskõlas riigisisese õiguse ja asjakohaste rahvusvaheliste kokkulepetega.

Protokolli artikliga 3 kehtestatakse raamistik selliste tehniliste salvestusseadmete kasutamiseks, mis salvestavad asukohta, heli või kujutisi teise poole territooriumil. Artiklis sätestatakse, et võimaluse korral tuleks sellise jälgimise korraldamiseks teise osalisriigi territooriumil esitada eelnevalt taotlus. Taotluse rahuldamisest võib keelduda põhjusel, et taotluse saanud osalisriigi õiguse kohaselt ei oleks salvestamine sarnases riigisiseses asjas lubatud. Taotluse võib jätta rahuldamata ka 1959. aasta konventsiooni artiklites 2 ja 5 sätestatud alustel. Need alused hõlmavad juhtumeid, kus taotlus puudutab süütegu, mida taotluse saanud osalisriik käsitab poliitilise süüteona või sellega seotud süüteona, või kui taotluse saanud osalisriik leiab, et taotluse täitmine kahjustab tõenäoliselt tema suveräänsust, julgeolekut, avalikku korda või muid olulisi huve. Artikliga 3 nähakse ette edasilükkamatud olukorrad, mil taotlust ei ole võimalik esitada enne tehnilise salvestusseadme sisenemist teise riiki. Sellistel puhkudel peab seadet kasutatav osalisriik sellest teist osalisriiki viivitamata teavitama. Teavitatud osalisriik peab andma võimalikult kiiresti ja hiljemalt 96 tunni jooksul teada, kas seade võib jääda aktiivseks või kas ta valideerib varasema tegevuse. Kui salvestamine ei oleks teavitatud osalisriigi õiguse kohaselt sarnases riigisiseses asjas olnud lubatud, võib ta otsustada, et salvestamine ei ole lubatud või tuleb lõpetada. Menetlus annab teavitatud osalisriigile ka võimaluse kehtestada teatavaid tingimusi, sealhulgas seda, et: i) materjali, mis on salvestatud jälgitava isiku viibimise ajal tema territooriumil, ei tohi kasutada või tohib kasutada ainult teatavatel tingimustel; ii) salvestamise jätkamine või valideerimine sõltub sellest, kas esitatakse ametlik vastastikuse abi taotlus, või iii) tema territooriumil salvestatud andmed tuleks osaliselt või täielikult hävitada. Teavitav osalisriik ei või salvestisi kasutada kriminaalmenetluses tõendina ilma teavitatud osalisriigi sõnaselge loata. Artiklis 3 sätestatakse ka osalisriikidele võimalus deklareerida, et nad kohaldavad teavitamiskorra suhtes teatavaid piiranguid. Sellised piirangud võivad puudutada andmete kogumise keeldu kodudes ja kohtades, mis ei ole ette nähtud avalikuks kasutamiseks, ja/või lubade andmist ainult teatavate kuritegude uurimiseks.

Protokolli artiklis 4 sätestatakse raamistik, mille alusel saavad osalisriigid taotleda teiselt osalisriigil side pealtkuulamist kriminaaluurimise raames. Taotluse saanud osalisriik võib

keelduda taotluse rahuldamisest samadel alustel kui artikli 3 kohaste taotluste puhul. Taotluse saanud osalisriik võib kehtestada ka taotluste täitmiseks tingimusi, näiteks nõuda ebaoluliste salvestatud andmete hävitamist, teavitada pärast pealtkuulamist sellest pealtkuulatud isikut, piirata tõendite kasutamist taotluses täpsustatud eesmärkidega või kehtestada muid tingimusi, mida kohaldatakse sarnases riigisiseses asjas. Taotluse saanud osalisriigi õigusasutused võivad hävitada osa andmetest, mida peetakse ebaoluliseks või mille suhtes kehtib kutsesaladus, enne kui nad edastavad need taotluse esitanud osalisriigile. Samuti annab artikkel 4 osalisriigile võimaluse kohaldada vastastikusel kokkuleppel artiklis 3 sätestatud teavitamiskorda sidevahendite pealtkuulamise suhtes, mis toimub teise osalisriigi territooriumil ilma selle osalisriigi tehnilise abita.

Protokolli artiklis 5 sätestatakse vastastikuse abi osutamisega seotud kulude tasumise normid, millega asendatakse 1959. aasta konventsiooni artikkel 20, mida on muudetud teise lisaprotokolli artikliga 5. Artiklis loetletakse konkreetsed kulud, mille taotluse esitanud osalisriik hüvitab, kui osalisriigid ei lepi kokku teisiti. Loetelu konkreetsetest kuludest, mille taotluse esitanud osalisriik hüvitab, on laiendatud, et hõlmata „telekommunikatsioonioperaatoritele või teenuseosutajatele elektroonilise side pealtkuulamise taotluste rahuldamisel tekkivad kulud ning vajaduse korral pealtkuulatud elektroonilise side transkriptsiooni, dekodeerimise või dekrüpteerimise kulud“.

Protokolli artiklis 6 käsitletakse vastastikuse abi taotluste õigeaegset täitmist kriminaalasjades. Selles kehtestatakse üldpõhimõtte, mille kohaselt tuleks selliseid taotlusi menetleda sama kiiresti ja prioriteetsusega kui võrreldavaid riigisiseseid asju.

Protokolli artiklis 7 käsitletakse andmekaitset ja sellega asendatakse teise lisaprotokolli artikkel 26. Selles sätestatakse, et konventsiooni või selle protokollide alusel esitatud taotluse täitmise tulemusena edastatud isikuandmeid võib vastuvõttev osaline kasutada üksnes i) menetlustes, mille suhtes kohaldatakse konventsiooni või mõnda selle protokolli; ii) otseselt seotud kohtu- või haldusmenetlustes või iii) avalikku julgeolekut ähvardava otsese ja suure ohu ärahoidmiseks. Andmeid võib kasutada muudel eesmärkidel, kui andmeid edastav osalisriik või andmesubjekt on andnud selleks eelnevalt nõusoleku. Osalisriigid võivad keelduda edastamast isikuandmeid, mis on saadud konventsiooni või selle protokollide alusel esitatud taotluse täitmise tulemusel, kui sellised andmed on kaitstud nende riigisiseste õigusnormidega ja/või kui vastuvõttev osalisriik ei ole seotud Euroopa Nõukogu konventsiooniga üksikisikute kaitse kohta isikuandmete automatiseeritud töötlemisel (ETS nr 108), mida on ajakohastatud käesoleva konventsiooni muutmise protokolliga (CETS nr 223), välja arvatud juhul, kui vastuvõttev osalisriik kohustub tagama andmete kaitse nii, nagu seda nõuab edastav osalisriik. Iga konventsiooni või selle protokollide kohaselt esitatud taotluse alusel saadud isikuandmeid edastav osalisriik võib nõuda, et vastuvõttev osalisriik esitaks teavet selle kohta, kuidas andmeid kasutatakse. Peale selle võib iga osalisriik deklaratsiooniga nõuda, et kui tegemist on menetlusega, mille puhul ta oleks võinud keelduda isikuandmete edastamisest või kasutamisest konventsiooni või mõne selle protokolli sätte alusel või neid nende alustel piirata, ei kasutaks teine osalisriik tema edastavaid isikuandmeid ilma tema eelneva nõusolekuta.

Protokolli ülejäänud artiklites sätestatakse konventsiooni ja selle protokollide tõlgendamisega seotud probleemide lahendamine kokkuleppel (artikkel 8); kokkuvõtte selle kohta, kuidas protokolli sätted on seotud konventsiooni ja selle lisaprotokollide kehtivate sätetega (artikkel 9); osalisriikide poolt protokolli allakirjutamise ja selle jõustumise põhimõtted (artikkel 10); protokolliga ühinemine (artikkel 11); selle territoriaalne kohaldamine (artikkel 12); reservatsioonid ja deklaratsioonid (artikkel 13); denonsseerimine (artikkel 14) ja teated (artikkel 15). Artiklis 9 sätestatakse eelkõige see, et protokolli sätted ei piira 1959. aasta konventsiooni artikli 26 kohaldamist. Viimati nimetatud säte käsitleb seost

1959. aasta konventsiooni ja muude lepingute vahel ning võimaldab konventsiooniosalistel, kes osutavad vastastikust abi ühtsete õigusaktide alusel, välistada omavahel 1959. aasta konventsiooni kohaldamise ja teavitada sellest vastavalt Euroopa Nõukogu peasekretäri.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

**millega antakse liikmesriikidele luba allkirjastada Euroopa Liidu huvides
kriminaalasjades vastastikuse abistamise Euroopa konventsiooni kolmas lisaprotokoll**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 16 lõiget 2 ja artikli 82 lõiget 1 koostoimes artikli 218 lõikega 5,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Nõukogu ministrite komitee võttis kriminaalasjades vastastikuse abistamise Euroopa konventsiooni kolmanda lisaprotokolli (edaspidi „protokoll“) vastu 4. juunil 2025 ja see on kavas allakirjutamiseks avada 18.–19. septembril 2025.
- (2) Protokolliga on ette nähtud vastastikust õigusabi parandavad ja hõlbustavad menetlused. Liikmesriikide ühinemine protokolliga peaks toetama Euroopa Liidu jõupingutusi võitluses organiseeritud kuritegevuse ja muude kuritegevuse vormide vastu rahvusvahelisel tasandil. See soodustab koostööd ELi liikmesriikidest protokolliosaliste ja kolmandatest riikidest protokolliosaliste vahel ning tagab samal ajal üksikisikute kõrgetasemelise kaitse. Sel eesmärgil on protokollis erinormid selliste isikuandmete kaitse kohta, mida edastatakse koostöö raames kolmandatest riikidest osalistele.
- (3) Liit on pädev võtma vastu norme protokolliga hõlmatud valdkondades ning on seda pädevust teostanud mitme õigusakti, näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/41/EL⁽¹⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/680⁽²⁾ vastuvõtmise näol. Protokollis teatavad osad, näiteks isikuandmete kaitse normid, kuuluvad valdkondadesse, mis on suures osas hõlmatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 3 lõikes 2 osutatud ühiseeskirjadega, mida protokoll võib mõjutada või mille kohaldamisala see võib muuta.
- (4) Selleks et tagada protokollis kooskõla liidu õiguse ja poliitikaga, protokollis ühtne kohaldamine liikmesriikides suhtes kolmandatest riikidest osalistega ning protokollis tulemuslik kohaldamine, võib olla asjakohane teha reservatsioone ja esitada deklaratsioone ja teateid. Liikmesriigid ei tohi siiski teha reservatsioone ega esitada deklaratsioone ega teateid allakirjutamise ajal ega enne seda, kui võetakse vastu

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/41/EL, mis käsitleb Euroopa uurimismäärust kriminaalasjades (ELT L 130, 1.5.2014, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/41/oj>).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK (ELT L 119, 4.5.2016, lk 89, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/680/oj>).

nõukogu otsus, millega antakse liikmesriikidele luba protokoll liidu huvides ratifitseerida.

- (5) Nõukogu määrusega (EL) 2017/1939⁽³⁾ loodud tõhustatud koostöös osalevad liikmesriigid peaksid tagama, et Euroopa Prokuratuur saab talle kõnealuse määruse artiklitega 22, 23 ja 25 antud pädevuste teostamisel teha protokoll alusel koostööd samal moel kui nende liikmesriikide riigisisised prokurörid.
- (6) Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2018/1725⁽⁴⁾ konsulteeriti Euroopa Andmekaitseinspektoriga, kes esitas oma arvamuse [...].
- (7) [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa teatanud [... kirjaga] oma soovist osaleda käesoleva otsuse vastuvõtmisel ja kohaldamisel.] [VÕI] [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt ja ilma et see piiraks kõnealuse protokoll artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva otsuse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.]
- (8) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani Kuningriigi seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani Kuningriik käesoleva otsuse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (9) Liit ei saa protokoll allkirjastada, kuna selle osalised saavad olla ainult riigid. Seega tuleks liikmesriikidele, kes tegutsevad ühiselt liidu huvides, anda luba protokoll allkirjastada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Liikmesriikidele antakse luba allkirjastada liidu huvides kriminaalasjades vastastikuse abistamise Euroopa konventsiooni kolmas lisaprotokoll (edaspidi „protokoll“)⁽⁵⁾.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise kuupäeval.

Brüssel,

Nõukogu nimel
president
[...]

⁽³⁾ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj>).

⁽⁵⁾ Protokoll tekst avaldatakse koos otsusega, millega antakse ratifitseerimiseks luba.